

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО. ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВознавство. ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ

УДК 341.171; 342.1; 342.4; 342.7; 346.1; 346.5

DOI: 10.31359/1993-0909-2023-30-3-186

Оксана Мар'янівна Вінник

Відділ міжнародного приватного права та
правових проблем євроінтеграції
Науково-дослідний інститут приватного права
і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака
Національна академія правових наук України
Київ, Україна

ДОСВІД ЄС У ВИКОРИСТАННІ ПОТЕНЦІАЛУ ІНСТИТУЦІЙНОГО ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В РАКУРСІ ПОСИЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Анотація. Статтю присвячено проблемі пошуку ефективних правових механізмів, спроможних забезпечити вирішення стратегічних завдань в умовах повномасштабної російської агресії проти України та повоєнної відбудови зруйнованих війною економічної та інших сфер суспільного буття України. Йдеться про посилення національної безпеки в цілому, та її економічної складової, зокрема. Міжнародна спільнота (ЄС, зокрема) та більшість зарубіжних країн, надаючи допомогу Україні у відстоюванні своєї державної незалежності від агресивних дій російської держави, водночас посилюють національну безпеку своїх країн, про що свідчать стратегії нацбезпеки різних держав, прийняті після початку повномасштабної російської агресії проти України, та відповідні акти ЄС. Наголошується на кардинальну зміну міжнародної безпекової складової з огляду на малопередбачувані агресивні дії частини держав, а відтак – необхідності вжиття відповідних заходів, серед яких зменшення економічної залежності від інших (особливо малодружніх) держав, розвиток інноваційної складової в забезпеченні обороноздатності, партнерство з іншими (дружніми) країнами та бізнесом у вирішенні питань, що позитивно впливають на обороноздатність країни, регіону, міжнародної спільноти, стійкості критичної інфраструктури. Аналіз зарубіжного (зокрема, ЄС) досвіду та теоретичних праць українських та зарубіжних дослідників щодо вирішення стратегічних завдань, у тому числі пов'язаних з національною безпекою, свідчить про ефективність інституційної форми державно-приватного партнерства за участі кількох дружніх держав та бізнесу. Однак Закон України «Про державно-приватне партнерство» не передбачає такої можливості й, попри завдання щодо євроінтеграції, не враховує положення Регламенту ЄС 2021/2085 від 19.11.2021 щодо інституційного ДПП за участі держав-членів ЄС та бізнесу. Враховуючи гостру необхідність у повоєнній відбудові економічної та ін-

ших сфер суспільного життя, що зазнали руйнування через російську агресію проти України, брак власних коштів та необхідність залучення іноземних ресурсів на інших, ніж безоплатна допомога, умовах, пропонується доповнити Закон України «Про державно-приватне партнерство» положеннями щодо умов та порядку застосування інституційної форми ДПП за участі на боці державного партнера не лише України, а й дружніх щодо неї держав, а також забезпечення досі актуальної для України антикорупційної складової в правовому механізмі такого партнерства.

Ключові слова: державно-приватне партнерство (ДПП), інституційна форма ДПП, міжнародний державний партнер, повоєнна відбудова України, євроінтеграція, вдосконалення законодавства.

Oksana M. Vinnyk

*Department of International Private Law and
Legal Problems of European Integration
Academician F. H. Burchak Scientific Research Institute
of Private Law and Entrepreneurship
of National Academy of Law Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

EU EXPERIENCE IN USING THE POTENTIAL OF INSTITUTIONAL PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN THE PERSPECTIVE OF STRENGTHENING NATIONAL SECURITY IN THE CONDITIONS OF WAR AND POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE

Abstract. *The article is devoted to the problem of finding effective legal mechanisms capable of ensuring the solution of strategic tasks in the conditions of full-scale russian aggression against Ukraine and the post-war reconstruction of the economic and other spheres of Ukraine's social life destroyed by the war. It is about strengthening national security in general and its economic component in particular. The international community (the EU in particular) and most foreign countries, providing assistance to Ukraine in defending its state independence from the aggressive actions of the russian state, at the same time strengthen the national security of their countries, as evidenced by the national security strategies of various states adopted after the start of full-scale russian aggression against Ukraine, and relevant EU acts. Emphasis is placed on the radical change of the international security component in view of the unpredictable aggressive actions of some states, and therefore the need to take appropriate measures, including the reduction of economic dependence on other (especially unfriendly) states, the development of an innovative component in ensuring defense capability, partnership with other (friendly) countries and businesses in solving issues that have a positive impact on the defense capability of the country, the region, the international community, and the stability of critical infrastructure. The analysis of foreign (in particular, the EU) experience and theoretical works of Ukrainian and foreign researchers in solving strategic tasks, including those related to national security, shows the effectiveness of the institutional form of public-private partnership with the participation of several friendly states and businesses. However, the Law of Ukraine «On Public-Private*

Partnership» does not provide for such a possibility and, despite the task of European integration, does not take into account the provisions of EU Regulation 2021/2085 of November 19, 2021 regarding institutional PPPs with the participation of EU member states and businesses. Taking into account the urgent need for the post-war reconstruction of economic and other spheres of social life that were destroyed due to Russian aggression against Ukraine, the lack of own funds and the need to attract foreign resources on terms other than free aid, it is proposed to supplement the provisions of the Law of Ukraine «On Public-Private Partnership » regulations on the conditions and procedure for applying the institutional form of PPP with the participation of not only Ukraine on the side of the state partner, but also friendly states, as well as ensuring the anti-corruption component in the legal mechanism of such a partnership, which is still relevant for Ukraine.

Key words: *public-private partnership (PPP), institutional form of PPP, international state partner, post-war reconstruction of Ukraine, European integration, improvement of legislation.*

ВСТУП

Проблеми посилення національної безпеки України набули особливого значення (і, відповідно, *актуальності*) у зв'язку з російською агресією проти України, що після початку в 2014 р. набула повномасштабних розмірів у кінці лютого 2022 р.: від її (нацбезпеки) стану залежить доля Української держави, її громадян, а також міжнародної (насамперед, прикордонної з Україною європейської) спільноти з огляду на агресивні дії путінського режиму.

На цю агресію відреагувала міжнародна спільнота, не лише надаючи допомогу Україні, а й у вирішенні проблем своєї безпеки. Відповідно на міжнародному (ЄС, зокрема [1; 2; 3]) та державному [4; 5; 6; 7; 8]) рівнях було прийнято нові/оновлені стратегії безпеки та заходи щодо підвищення стійкості національної та європейської критичної інфраструктури, в яких наголошується на кардинальну зміну міжнародної безпекової складової з огляду на малопередбачувані агресивні дії частини держав, а відтак – необхідності вжиття відповідних заходів, серед яких зменшення економічної залежності від інших (особливо малодружніх) держав, розвиток інноваційної складової в забезпеченні обороноздатності, партнерство з іншими (дружніми) країнами та бізнесом у вирішенні питань, що позитивно впливають на обороноздатність країни, регіону, міжнародної спільноти, стійкості критичної інфраструктури. У вирішенні комплексу цих складних завдань значну роль відіграє співпраця з дружніми країнами та бізнесом, прикладом якої у формі інституційного державно-приватного (ДПП) або публічно-приватного партнерства (ППП) є досвід ЄС щодо реалізації стратегічних для Євросоюзу проєктів, порядок запровадження якого врегульовано Регламентом 2021/2085 від 19.11.2021 [9]. З огляду на ефективність цього економіко-правового механізму та євроінтеграційні процеси Україні варто врахувати зазначений досвід, відповідно скорегувавши своє законодавство, зокрема Закон України «Про державно-приватне партнерство» [10].

1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Проблеми національної, в тому числі економічної, безпеки порушуються численними дослідниками як в Україні [11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19; 20; 21], так і за кордоном [22; 23; 24; 25]. Разом з тим, малопередбачувані зміни в житті міжнародної спільноти, включно з агресивними амбіціями деяких держав, зумовлюють перманентну актуальність цієї проблематики, що посилюється зв'язком екологічних проблем із воєнними діями та їх негативним впливом на довкілля (мінування та забруднення значних територій [26], викликані діями агресора екологічні катастрофи на зразок підриву Каховської ГЕС посилюють забруднення довкілля і, відповідно, зміну клімату). Метою цієї статті є виявлення ролі інституційної форми ДПП (складного, за участю кількох держав та бізнесу) у вирішенні згаданих проблем та використання в Україні його потенціалу з відповідним корегуванням національного законодавства.

Швидка зміна відносин, що виникають у сфері національної безпеки, неможливість стовідсоткової передбачуваності обставин, що на неї впливають і, відповідно, необхідність дослідження цих відносин з урахуванням поточних обставин, зумовлюють злободенність цього дослідження. Хоча наукових праць з правових проблем національної безпеки не бракує, проте вони враховують зазвичай пов'язані з нею (нацбезпекою) обставини, хоч і недалекого, але минулого. Разом з тим швидка зміна зазначених обставин зумовлює гостру потребу в нових дослідженнях з урахуванням поточного стану справ. Це, зокрема, стосується й місця зазначеного партнерства в посиленні національної безпеки, що й є метою цієї статті та зумовлює актуальність зазначеної проблематики та методологію проведеного дослідження.

2. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Методологічну основу дослідження сформували методи та прийоми наукового пізнання, комплексне застосування яких дозволило здійснити всебічний аналіз його предмета. У процесі здійсненого цього дослідження використовувалися філософсько-світоглядні, загальнонаукові та спеціально-наукові (правознавчі) методи. Використання *діалектичного методу* дало можливість розкрити сутність і призначення національної безпеки, включно з її економічною складовою; виявити фактори, що впливають на національну (в т.ч. економічну) безпеку; проаналізувати роль партнерства в посиленні національної безпеки та повоєнної відбудови економічної та інших сфер суспільного буття України. *Формально-логічний* метод дозволив виділити ті суспільні відносини в сучасній Україні, в яких партнерство має найбільший потенціал. Метод *аналізу* автор використала при вивченні наукових напрацювань у сфері дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних учених та практиків, стану правового регулювання відповідних суспільних відносин у нашій державі та в інших країнах. Метод *синтезу* допоміг, зокрема, зробити висновки щодо ефективності використання потенціалу та основних ознак інституційного

партнерства у справі залучення та ефективного використання інвестованих коштів. У дослідженні активно використаний *порівняльний* метод, що серед іншого дозволив співставити ключові ознаки різних форм співпраці носіїв публічних інтересів (держави/кількох дружніх держав, територіальних громад) та приватних інтересів (бізнесу). *Синергетичний* метод використано для встановлення впливу ризиків інвестування в партнерських відносинах та засобах їх зменшення за інституційного партнерства, а метод *системного аналізу* – при визначенні взаємозв'язку процесів посилення національної безпеки та ролі в цьому партнерських відносин. *Прогностичний* метод став у пригоді при прогнозуванні можливих ефектів використання інституційного партнерства та напрацюванні пропозицій щодо забезпечення його ефективності. Серед спеціально-наукових методів у даному дослідженні використано *формально-юридичний* метод, який дозволив з'ясувати зміст правових норм, що регулюють відносини у відповідній сфері, їх місця в системі права України, а також виробленню рекомендацій щодо вдосконалення чинного законодавства України з питань використання інституційного партнерства у справі національної безпеки й, зокрема, її економічної складової. *Порівняльно-правовим* метод став у пригоді для залучення міжнародно-правового та зарубіжного досвіду правового регулювання відповідних відносин, можливої рецепції норм права ЄС щодо використання інституційного партнерства в законодавчій практиці України.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Закріплюючи поняття *державної безпеки* та *національної безпеки України* як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності й демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз невоєнного характеру, Закон України «Про національну безпеку України» [27] визначає основи та принципи національної безпеки і оборони, цілі та основні засади державної політики, що гарантуватимуть суспільству й кожному громадянину захист від загроз.

Положення зазначеного Закону та Конституції України [28, ст. 3] про найвищу соціальну цінність в Україні (це людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека) знайшли розвиток в Стратегії національної безпеки України (БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ – БЕЗПЕКА КРАЇНИ) [29], в якій закріплюються пріоритети національних інтересів та національної безпеки. Чільне місце серед цих пріоритетів посідають безпекові, економічні, екологічні й євроінтеграційні складові (відстоювання незалежності й державного суверенітету; відновлення територіальної цілісності в межах міжнародно визнаного державного кордону України; суспільний розвиток; захист прав, свобод і законних інтересів громадян України; сталий розвиток національної економіки та її інтеграція в європейський економічний простір; забезпечення екологічної безпеки, створення безпечних умов життєдіяльності людини; розбудова ефективної системи цивільного захисту; європейська й євроатлантична інтеграція посилення спроможностей національної

системи кібербезпеки для ефективної протидії кіберзагрозам у сучасному безпековому середовищі; розвиток державно-приватного партнерства). Відповідно на забезпечення зазначених пріоритетів визначаються й напрями, серед яких істотну роль відіграє, забезпечуючи значною мірою реалізацію інших напрямів, економічний напрям (зокрема, сталий розвиток національної економіки та її інтеграція в європейській простір, а також розвиток ДПП як економіко-правовий механізм залучення та акумулювання коштів для реалізації пріоритетних інвестиційно-інноваційних проєктів).

У справі національної безпеки в умовах війни та повоєнної відбудови України провідну роль має відігравати застосування найбільш ефективних економіко-правових механізмів, спроможних забезпечити відновлення на вищому (за довоєнний) рівні економічного потенціалу України, відновлення всіх сфер суспільного життя, включно з вирішенням проблем громадян, що постраждали від війни, забезпечення безпеки (економічної, продовольчої, від цифрових зловживань/кібербезпеки, та ін., а також від загроз природних та техногенних катастроф). Вирішення таких глобальних проблем (не говорячи про війну, яка коштує величезних коштів – витрати України на війну та підтримку ЗСУ становлять близько 2 трлн грн на рік [30]). Подібна відбудова економічної та інших сфер суспільного життя потребує колосальних ресурсів – матеріальних (лише прямі збитки, нанесені інфраструктурі України в ході війни складають \$543–600 млрд [31], завдані екології – 2 трлн грн [32]), людських (за кордон від жахів війни станом на червень 2023 р. виїхало понад 8 млн. українських громадян [33]). У таких складних умовах необхідно віднайти та використати найбільш ефективні економіко-правові механізми вирішення проблем національної безпеки, економічної зокрема, та повоєнної відбудови всіх сфер суспільного буття України. У пригоді стане зарубіжний досвід посилення національної безпеки та її економічної складової в умовах сучасного нестабільного світу.

Повномасштабна російська агресія проти України змінила ставлення багатьох країн до питань своєї та міжнародної безпеки. Більшість із них прийняли у 2022 і 2023 роках нові стратегії національної безпеки [4; 5; 6; 7: 8], визначаючи слабкі місця в існуючих безпекових заходах та встановлюючи завдання на майбутнє з метою поліпшення стану справ в умовах все більш зростаючої нестабільності у світі. Економічна складова визнається однією з ключових, що безпосередньо впливає на стан національної безпеки, в тому числі залежність від ресурсів (енергоносіїв, металів тощо), інновацій, товарів держав, що намагаються впливати на своїх сусідів (ближніх та дальніх). Відповідно постає проблема забезпечення більшої автономності у вирішенні національних економічних проблем та покладання сподівань на партнерство з дружніми країнами та бізнесом з метою акумулювання зусиль для вирішення проблем національної безпеки, включно з її економічною складовою.

Ефективним економіко-правовим механізмом для співпраці держави (і навіть кількох держав) з бізнесом у справі вирішення стратегічних завдань, що потре-

бують великих і різноманітних (включно з інноваціями) ресурсів, є інституційне публічно-приватне партнерство, використання якого регулюється відповідним правом ЄС. Хоча прийнята 30 квітня 2004 р. Зелена книга про публічно-приватне партнерство та право Співтовариства про державні контракти та концесії (далі – Зелена книга про ППП) [34] безпосередньо не врегулювала ці відносини, маючи інше завдання (виявлення проблем із застосуванням ППП та пошук шляхів їх усунення), проте в прийнятих згодом регламентах (№ 219/2007, (EU) і № 557/2014 та ін., а з листопада 2021 р. – Регламенті 2021/2085 від 19.11.2021 «Про заснування спільних підприємств у рамках Horizon Europe та скасування Регламентів (ЄС) № 219/2007, (ЄС) № 557/2014, (ЄС) № 558/2014, (ЄС) № 559/2014, (ЄС) № 560/2014, (ЄС) № 561/2014 та (ЄС) № 642/2014» (далі – Регламент 2021/2085) [9]) закріплено особливості застосування інституційної форми ППП загальноєвропейського рівня в рамках програми Horizon Europe [35] щодо заснування 9 спільних підприємств як публічно-приватних партнерств для: зміцнення та інтеграції наукового, інноваційного та технологічного потенціалу та співпраці; вирішення проблем глобальних викликів; покращення впровадження інноваційних рішень, спрямованих на вирішення проблем клімату, навколишнього середовища, охорони здоров'я та інших глобальних проблем; сприяння стратегічним пріоритетам Європейського Союзу (ЄС) та економічному зростанню та ін. Членами передбачених зазначеним актом спільних підприємств є: *держави-учасниці ЄС; члени-засновники* (будь-які юридичні особи, засновані в державі-члені, країні, асоційованій з Horizon Europe, або міжнародній організації, яка визначена як член спільного підприємства відповідно до зазначеного Регламенту або одного з його додатків); *асоційовані члени* (юридичні особи, засновані в державі-члені, країні, асоційованій з Horizon Europe, або міжнародній організації, які приєднуються до спільного підприємства шляхом підписання листа-зобов'язання відповідно до встановлених вимог). Отже, засновниками та учасниками подібних інституційних ППП можуть бути кілька дружніх держав та суб'єкти підприємництва, спроможні виконати інвестиційні зобов'язання та інші обов'язки приватних партнерів. Для України цей досвід важливий з огляду на можливість залучення до реалізації пріоритетних інвестиційно-інноваційних проєктів, які потребують великих коштів не лише суб'єктів бізнесу (вітчизняного й іноземного) та України в особі вповноважених органів, а й держав, що мають намір та можливість надати підтримку нашій країні в реалізації таких проєктів в іншій, ніж безоплатна допомога, формі. Зазначений Регламент установлює досить жорсткі вимоги до спільного підприємства/СП за участі партнерів інституційного ППП шляхом установлення ґрунтовних загальних вимог та такого СП, а саме щодо: мети і принципів створення СП, оперативних цілей та завдань таких СП, правового становища членів та партнерів СП, їх внесків; організаційної структури СП, у тому числі органів СП (правління, виконавчий директор, дорадчі органи, серед яких – група представників держав-членів та асоційованих держав, які беруть участь у СП, науковий консультативний

орган, а також група зацікавлених осіб як факультативний орган); фінансового забезпечення, звітності, аудиту, внутрішніх ревізій та ін.; до персоналу СП, їх привілеїв, імунітету, відповідальності, порядку вирішення конфлікту інтересів; припинення СП. Друга частина зазначеного Регламенту присвячена особливостям правового становища окремих СП (Circular Bio-based Europe, «Чиста авіація», СП з виробництва чистого водню, Європейського залізничного СП, СП Global Health EDCPT3, СП «Інноваційна ініціатива у здоров'ї», СП «Ключові цифрові технології», СП щодо дослідження Єдиного європейського неба ATM Research 3 Joint Undertaking, СП Smart Networks and Services). Частина 3 Регламенту містить Прикінцеві положення, в тому числі: щодо моніторингу та оцінки діяльності СП, підтримки з боку приймаючої держави, особливості початкової роботи СП Global Health EDCPT3 та СП Smart Networks and Services; щодо скасування низки регламентів; щодо правонаступництва всіх СП, правове становище яких регулюється зазначеним Регламентом, а також положення щодо набрання ним чинності.

Навіть цей короткий аналіз Регламенту 2021/2085 від 19.11.2021 [9] свідчить про визнання Європейським Союзом важливості інституційної форми ППП для вирішення стратегічних завдань ЄС, а також про ґрунтовність регулювання відносин (175 статей) з метою забезпечення ефективності функціонування такого партнерства, попередження зловживань у процесі функціонування СП, а також урахування особливостей окремих СП щодо реалізації поставлених перед ними завдань у певних сферах.

Необхідність інновацій, інвестицій та високого професіонального підходу до вирішення проблем повоєнної відбудови України потребує величезних коштів. Віднайдення подібних джерел навряд чи під силу державі, що постраждала від війни й має дбати насамперед про захист країни від зазіхань агресивного сусіда. **Нове дослідження** Світового банку, ООН, Європейської комісії та України свідчить, що на повоєнне відновлення України потрібно 411 млрд доларів, що у 2,6 рази перевищує очікуваний ВВП України у 2022 році [36]. «На сьогодні держава тримається завдяки фінансовій підтримці від партнерів, кредитам та грантам» [30], проте слід дбати про майбутнє, власні можливості.

У процесі повоєнного відновлення України (для чого за оцінками Світового банку та вітчизняного Міністерства економіки знадобиться щонайменше \$411 млрд [37]), пріоритет має надаватися відбудові критичної інфраструктури, житла та важливих соціальних і транспортних об'єктів, а також відновленню промисловості, потенціалу в агросекторі, ІТ-сфері та в інших галузях. Відбудова повинна відбуватися на вищому за довоєнний рівні [38]. Реалізація такого завдання потребує колосальних коштів, інших ресурсів. Сподіватися в цій справі слід не лише на зарубіжну допомогу [38; 39], а й на власні ресурси, в тому числі на використання економіко-правових механізмів залучення й ефективного використання потенціалу власної держави у співпраці з партнерами, на боці яких можуть виступати не лише суб'єкти бізнесу, а й дружні держави. Інституційне ППП, апро-

боване в ЄС, є прикладом такої складної форми співпраці. У такий спосіб посилюватиметься економічна безпека держави (як складова її національної безпеки) та вирішуватимуться інші складові НБ, зокрема кібербезпеки, для посилення якої за кордоном успішно використовується правовий механізм ППП [5; 40; 41].

Разом з тим використанню потенціалу інституційного ППП заважає чинне нормативно-правове регулювання, а сама, лаконізм Закону України «Про державно-приватне партнерство» [10], в якому відсутня навіть згадка про таку форму ДПП, а тим більш про можливість співпраці в межах одного ДПП двох і більше держав (України та дружніх країн) нарівні з представниками бізнесу. Попри євроінтеграційну орієнтації України та її законодавства, зазначений Закон не зазнав відповідних змін (щодо використання інституційної форми ДПП за участі двох і більше дружніх держав), хоча потреба в такому складному партнерстві стала особливо актуальною в умовах розв'язаної російською державою війни, яка почалася ще у 2014 р. з наступним (у лютому 2022 р.) її загостренням та набуттям повномасштабних розмірів. Відповідно існує потреба в корегуванні положень зазначеного акта законодавства з огляду на гостру потребу у використанні можливостей зазначеної моделі (*міжнародної* – за участі на боці державного партнера кількох дружніх держав) форми (*інституційна*) партнерства з огляду на його потенціал у плані відновлення економіки та інших сфер суспільного життя України в умовах воєнного стану та повоєнний період відбудови.

ВИСНОВКИ

Російська агресія проти України наклала значний відбиток на суспільне життя нашої держави, спричинивши значні втрати, забруднення довкілля, виїзд за межі країни мільйонів громадян у пошуку безпеки від страхіть війни, а також зумовила гостру необхідність пошуку джерел для відновлення зруйнованого окупантами на вищому за довоєнний рівні.

Проблеми національної безпеки в зазначених умовах набули особливого значення, оскільки від цього залежить доля цілої країни та її народу.

Серед складових національної безпеки вагому роль відіграє економічна, від стану якої залежать можливості реалізації інших складових та повоєнна відбудова всіх сфер суспільного життя в Україні, що потребує колосальних коштів та залучення нових резервів, у тому числі зумовлених появою нових або модернізованих економіко-правових механізмів, спрямованих на вирішення складних проблем повоєнної відбудови України.

Особливу роль у справі повоєнної відбудови має відігравати державно-приватне партнерство, як важливий економіко-правовий механізм забезпечення національної безпеки, що віддзеркалено в Стратегії національної безпеки України [29], а ефективність інституційної форми ДПП за участі кількох дружніх держав та бізнесу доведена досвідом ЄС, завдяки можливостям залучення необхідних ресурсів та контролю за ефективністю їх використання, а також продуманості нормативно-правового регулювання.

Відсутність у Законі України «Про державно-приватне партнерство» положень про можливість, порядок та умови застосування інституційної форми ДПП за участі двох і більше дружніх держав, що передбачено Регламентом ЄС 2021/2085 від 19.11.2021 [9] є істотною прогалиною, зволікання з усуненням якої не відповідає справі повноцінної інтеграції України в Європейський простір.

Відповідно український законодавець має усунути зазначену ваду вітчизняного законодавства, доповнивши зазначений Закон положеннями про інституційну форму ДПП, а також можливість і порядок застосування складного інституційного ДПП за участі не лише України, а й інших дружніх держав (міжнародний державний партнер), а також представників бізнесу.

Подібні заходи мають посилити рівень національної безпеки і нашої країни в цілому, і окремих сфер її суспільного буття, а також ефективність повоєнної відбудови України за рахунок залучення іноземних інвестицій за участі не лише бізнесу, а й інших (дружніх щодо України) держав.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Урахувати досвід ЄС (зокрема, положення Регламенту 2021/2085 від 19.11.2021) щодо використання інституційної форми ДПП за участі кількох дружніх держав та бізнесу для реалізації стратегічних інноваційно-інвестиційних проєктів, доповнивши Закон України «Про державно-приватне партнерство» положеннями щодо: (1) можливості застосування інституційної форми такої співпраці за участі на боці державного партнера не лише України чи її органів місцевого самоврядування, а й інших дружніх держав, що виявили бажання та мають можливість інвестувати необхідні ресурси в реалізацію важливих для України проєктів ДПП, спрямованих на повоєнну відбудову економічної та/або інших сфер суспільного життя; (2) умов та порядку запровадження такого партнерства; (3) правових механізмів забезпечення дієвого контролю за реалізацію проєктів зазначеного ДПП за участі партнерів та громадськості і, відповідно посилення актуальної для України антикорупційної складової.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Council Conclusions on Security and Defence. Council of the European Union Brussels, 10 May 2021. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8396-2021-INIT/en/pdf> (дата звернення: 0.808.2023).
- [2] A Strategic Compass for a stronger EU security and defence in the next decade. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/21/a-strategic-compass-for-a-stronger-eu-security-and-defence-in-the-next-decade/> (дата звернення: 07.08.2023).
- [3] Нова директива ЄС щодо стійкості критичної інфраструктури (Cer Directive). URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/nova-dyrektyva-yes-shchodosti-ykosti-krytychnoyi-infrastruktury> (дата звернення: 13.08.2023).

- [4] National Security Strategy. October 2022. The White House. Washington. 48 p. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf/> (дата звернення: 09.08.2023).
- [5] National Cybersecurity Strategy. March 2023. The White House. Washington. URL: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2023/03/National-Cybersecurity-Strategy-2023.pdf> (дата звернення: 09.08.2023).
- [6] Germany's first National Security Strategy. URL: <https://www.iiss.org/events/2023/062/germanys-first-national-security-strategy/>. (дата звернення: 09.08.2023).
- [7] Security Strategy of the Czech Republic. 2023. URL: https://www.mzv.cz/file/5119429/MZV_BS_A4_brochure_WEB_ENG.pdf (дата звернення: 09.08.2023).
- [8] National Security Strategy of Japan. December, 2022. URL: <https://www.cas.go.jp/jp/siryou/221216anzenhoshou/nss-e.pdf> (дата звернення: 09.08.2023).
- [9] Council Regulation (EU) 2021/2085 of 19 November 2021 establishing the Joint Undertakings under Horizon European and repealing Regulations (EC) No 219/2007, (EU) No 557/2014, (EU) No 558/2014, (EU) No 559/2014, (EU) No 560/2014, (EU) No 561/2014 and (EU) No 642/2014. ST/12156/2021/INIT. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32021R2085> (дата звернення: 26.03.2023).
- [10] Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text> (дата звернення: 07.06.2023).
- [11] Резнікова О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища. Київ : НІСД, 2022. 532 с.
- [12] Diachkov O. Features of the Economicsecurity of the National Economy in Wartime. *Economics, Finance and Management Review*. 2022. Vol. 100 (11). Iss. 3. P. 100–105. DOI: <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2022-3-100/>.
- [13] Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Куницька-Іляш М. В., Наконечна Н. В. Економічна безпека суб'єктів господарювання та держави: аспект гарантування фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей національного господарства України. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2023. № 37. С. 22–30. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/739>.
- [14] Актуальні виклики та загрози економічній безпеці України в умовах воєнного стану. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 2023. 31 трав. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analychni-dopovidi/aktualni-vyglyky-ta-zahrozy-ekonomichniy-bezpetsi-ukrayiny-v> (дата звернення: 01.07.2023).
- [15] Аналіз загроз національній безпеці у сфері внутрішньої політики. *Експертне опитування*. НІСД. 2023. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analychni-dopovidi/analiz-zahroz-natsionalniy-bezpetsi-u-sferi-vnutrishnoyi-polityky> (дата звернення: 01.07.2023).
- [16] Деркач С. Служба безпеки України як суб'єкт державної системи захисту критичної інфраструктури України. 2019. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-10/fayl4-prezentaciyaderkach-peretvoreno.pdf> (дата звернення: 01.07.2023).
- [17] Горбулін В. П., Даник Ю. Г. Національна безпека України: фокус пріоритетів в умовах пандемії. *Вісник Національної академії наук України*. 2020. № 5. С. 3–18.
- [18] Утенкова К. О. Економічна безпека як складова національної безпеки України. 2019. DOI: 10.26565/2310B9513B2019B9B17.
- [19] Копанчук В. О. Екологічна безпека як складова національної безпеки України: сучасні концепції та підходи. DOI 10.36030/2310-2837-2(97) – 2020-45-49.

- [20] Доронін І. М. Національна безпека України в інформаційну епоху: теоретико-правове дослідження : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 / НДІ інформатики і права НАПрН України. 2020. 539 с. URL: http://ippi.org.ua/sites/default/files/disertaciya_doronin_0.pdf 08.
- [21] Шевцов А. Л. Органи державної влади в системі національної безпеки і оборони України. *Національна безпека. Сімдесяти економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні науки* : матеріали Міжнар. наук. інтернет-конф. (м. Львів, Україна ; м. Переворськ, Польща, 28–29 листоп. 2022 р.) / [редкол. : О. Патряк та ін.] ; ГО «Наукова спільнота»; WSSG w Przeworsku. Львів : ФО-П Шпак В. Б. С. 117–118. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4118//>
- [22] Shigenoi K. Reducing its dependencies will be an important task for Germany's first-ever National Security Strategy. *Japan's pioneering policy of economic security can offer a number of lessons for Berlin*. 2022. URL: <https://fourninesecurity.de/2022/12/07/economic-zeitenwende-lessons-from-japans-economic-security-policy> (дата звернення: 08.08.2023).
- [23] Holmes K. R. What Is National Security? 2015. URL: https://www.heritage.org/sites/default/files/2019-10/2015_IndexOfUSMilitaryStrength_What%20Is%20National%20Security.pdf (дата звернення: 09.08.2023).
- [24] Williams J. A., Cimbala S. J., Sarkesian S. C. US National Security: Policymakers, Processes, and Politics. *Sixth Edition*. 2022 URL: <https://www.riener.com/uploads/628faeeca7fbd.pdf> (дата звернення: 05.07.2023).
- [25] Chandler D. Resilience and human security: The post-interventionist paradigm. *Security Dialogue*. 2012. N 43(3). P. 213–229.
- [26] Малишева Н. Р. Від доквілля Землі до космічного простору. Київ : Норма права, 2023. 340 с.
- [27] Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 05.07.2023).
- [28] Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 05.07.2023).
- [29] Стратегія національної безпеки України : затв. Указом Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n12> (дата звернення: 05.07.2023).
- [30] Скільки Україні коштує війна: Шмигаль ошелешив сумою. URL: <https://tsn.ua/ato/skilki-ukrayini-koshtuye-viyna-shmigal-osheleshiv-sumoyu-2383519.html> (дата звернення: 03.08.2023).
- [31] Прямі збитки, нанесені інфраструктурі України в ході війни, складають майже \$63 млрд. Загальні втрати економіки \$543–600 млрд. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zbitki-naneseni-infrastrukturi-ukrayini-v-hodi-viyini-skladayut-mayzhe-63-mlrd/> (дата звернення: 03.08.2023).
- [32] Завдані російським вторгненням збитки екології сягають 2 трильйонів гривень, – Міндовкілля. URL: https://censor.net/ua/news/3439896/zavdani_rosiyiskym_vtorgnenniyam_zbitky_ekologiyi_syagayut_2_trylyioniv_gryven_mindovkillya (дата звернення: 27.08.2023).
- [33] Кількість українців та їх міграція за кордон через війну. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3732355-kilkist-ukrainciv-ta-ih-migracia-za-kordon-cerez-vijnu.html> (дата звернення: 03.08.2023).

- [34] Green Paper on public-private partnerships and Community law on public contracts and concessions. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:52004DC0327> (дата звернення: 25.03.2023).
- [35] Public – private partnerships under Horizon Europe. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/public-private-partnerships-under-horizon-europe.html> (дата звернення: 26.03.2023).
- [36] Собенко Н. Світовий банк назвав суму, потрібну на відновлення України. URL: <https://suspilne.media/422325-svitovij-bank-nazvav-sumu-potribnu-na-vidnovlenna-ukraini/> (дата звернення: 11.08.2023).
- [37] Обух В. Чим прислужиться Україні світовий досвід повоєнної відбудови. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-vidbudova/3690887-cim-prisluzitsa-ukraini-svitovij-dosvid-povoennoi-vidbudovi.html> (дата звернення: 11.08.2023).
- [38] Повоєнна відбудова: дослідження досвіду та поточного стану. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/insights/2022/12/post-war-reconstruction-of-economy-case-studies.html> (дата звернення: 11.08.2023).
- [39] Хаджирадева В. Як буде розвиватися економіка України після війни. URL: <https://ua.korrespondent.net/articles/4584807-yak-bude-rozvyvatysia-ekonomika-ukrainy-pisliaviiiny> (дата звернення: 12.08.2023).
- [40] Public-Private Partnerships for Cybersecurity. URL: <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-connected-digital-single-market/file-public-private-partnerships-for-cybersecurity> (дата звернення: 27.10.2022).
- [41] Carr M. Public-private partnerships in national cyber-security strategies. URL: https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/publications/ia/INTA92_1_03_Carr.pdf (дата звернення: 27.10.2020).

REFERENCES

- [1] Council Conclusions on Security and Defence. Council of the European Union Brussels (2021, May). Retrieved from <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8396-2021-INIT/en/pdf>.
- [2] A Strategic Compass for a stronger EU security and defence in the next decade. Retrieved from <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/21/a-strategic-compass-for-a-stronger-eu-security-and-defence-in-the-next-decade/>
- [3] The new EU directive on the sustainability of critical infrastructure (Cer Directive). Retrieved from <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/nova-dyrektyvayes-shchodo-stiykosti-krytychnoyi-infrastruktury>.
- [4] National Security Strategy (2022, October). The White House. Washington. Retrieved from <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf/>
- [5] National Cybersecurity Strategy (2023, March). The White House. Washington. Retrieved from <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2023/03/National-Cybersecurity-Strategy-2023.pdf>.
- [6] Germany’s first National Security Strategy. Retrieved from <https://www.iiss.org/events/2023/062/germanys-first-national-security-strategy/>
- [7] Security Strategy of the Czech Republic. (2023). Retrieved from https://www.mzv.cz/file/5119429/MZV_BS_A4_brochure_WEB_ENG.pdf

- [8] National Security Strategy of Japan. (2022, December). Retrieved from <https://www.cas.go.jp/jp/siryou/221216anzenhoshou/nss-e.pdf>
- [9] Council Regulation (EU) 2021/2085 (2021, November). Establishing the Joint Undertakings under Horizon European and repealing Regulations (EC) No 219/2007, (EU) No 557/2014, (EU) No 558/2014, (EU) No 559/2014, (EU) No 560/2014, (EU) No 561/2014 and (EU) No 642/2014. ST/12156/2021/INIT. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32021R2085>.
- [10] On public-private partnership: Law of Ukraine (2010, July). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>.
- [11] Reznikova, O. (2022). *National stability in the conditions of a changing security environment*. Kyiv: NISD.
- [12] Diachkov, O. (2022). Features of the Economic security of the National Economy in Wartime. *Economics, Finance and Management Review*, 100(11), 3, 100–105. DOI: <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2022-3-100/>.
- [13] Vasylytsiv, T. G., Lupak, R. L., Kunytska-Ilyash, M. V., & Nakonechna, N. V. (2023). Economic security of business entities and the state: the aspect of guaranteeing the financial and economic security of priority sectors of the national economy of Ukraine. *Scientific notes of the Lviv University of Business and Law*, 37, 22–30. Retrieved from <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/739>
- [14] Actual challenges and threats to the economic security of Ukraine in the conditions of martial law. *National Institute of Strategic Studies* (2023, May). Retrieved from <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/aktualni-vyklyky-ta-zahrozy-ekonomichniy-bezpetsi-ukrayiny-v>.
- [15] Analysis of threats to national security in the field of domestic policy. Expert survey. NISD. (2023). Retrieved from <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovidi/analiz-zahroz-natsionalniy-bezpetsi-u-sferi-vnutrishnoyi-polityky>.
- [16] Derkach, S. (2019). The Security Service of Ukraine as a subject of the state system of protection of critical infrastructure of Ukraine. Retrieved from <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-10/fayl4-prezentaciyaderkach-peretvoreno.pdf>.
- [17] Horbulin, V. P., & Danyk, Y. G. (2020). National security of Ukraine: focus of priorities in the conditions of the pandemic. *Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine*, 5, 3–18.
- [18] Utenkova, K. O. (2019). Economic security as a component of national security of Ukraine. DOI: 10.26565/2310B9513B2019B9B17.
- [19] Kopanchuk, V. O. Ecological safety as a component of national security of Ukraine: modern concepts and approaches. DOI 10.36030/2310-2837-2(97) – 2020-45-49.
- [20] Doronin, I. M. (2020). National security of Ukraine in the information age: theoretical and legal research (Doctoral Dissertation, Research Institute of Informatics and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine). Retrieved from http://ippi.org.ua/sites/default/files/disertaciya_doronin_0.pdf 08.
- [21] Shevtsov, A. L. (2022, November). State authorities in the system of national security and defense of Ukraine. National security. *Seventies economic and legal discussions. Series: Social and humanitarian sciences: materials of the International of science Internet Conf*. Lviv: FO-P Shpak V. B., 117–118. Retrieved from <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4118/>

- [22] Shigenoi, K. (2022). Reducing its dependencies will be an important task for Germany's first-ever National Security Strategy. *Japan's pioneering policy of economic security can offer a number of lessons for Berlin*. Retrieved from <https://fourinsecurity.de/2022/12/07/economic-zeitenwende-lessons-from-japans-economic-security-policy>.
- [23] Holmes, K. R. (2015). What Is National Security? Retrieved from https://www.heritage.org/sites/default/files/2019-10/2015_IndexOfUSMilitaryStrength_What%20Is%20National%20Security.pdf.
- [24] Williams, J. A., Cimbala, S. J., & Sarkesian, S. C. (2022). US National Security: Policymakers, Processes, and Politics. *Sixth Edition*. Retrieved from <https://www.riener.com/uploads/628faecce7fbd.pdf>.
- [25] Chandler, D. (2012). Resilience and human security: The post-interventionist paradigm. *Security Dialogue*, 43(3), 213–229.
- [26] Malysheva, N. R. (2023). From the Earth's Environment to Outer Space. Kyiv: Norma prava.
- [27] On the national security of Ukraine: Law of Ukraine (2018, July). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
- [28] Constitution of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
- [29] National security strategy of Ukraine: approved. By Decree of the President of Ukraine (2020, September). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n12>
- [30] *How much is the war costing Ukraine: Shmyhal was stunned by the amount*. Retrieved from <https://tsn.ua/ato/skilki-ukrayini-koshtuye-viyna-shmigal-osheleshiv-sumoyu-2383519.html>.
- [31] *Direct damage caused to the infrastructure of Ukraine during the war amounts to almost \$63 billion. Total economic losses are \$543–600 billion*. Retrieved from <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zbitki-naneseni-infrastrukturi-ukrayini -v-hodi-viyni-skladayut-mayzhe-63-mlrd/>.
- [32] *Environmental damage caused by the Russian invasion reaches 2 trillion hryvnias, – Ministry of Environment*. Retrieved from https://censor.net/ua/news/3439896/zavdani_rosiyiskym_vtorgnennyam_zbytky_ekologiyi_syagayut_2_trylyioniv_gryven_mindovkillya.
- [33] *The number of Ukrainians and their migration abroad due to the war*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3732355-kilkist-ukrainsiv-ta-ih-migracia-za-kordon-cerez-vijnu.html>.
- [34] *Green Paper on public-private partnerships and Community law on public contracts and concessions*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:52004DC0327>.
- [35] *Public – private partnerships under Horizon Europe*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/public-private-partnerships-under-horizon-europe.html>.
- [36] Sobenko, N. *The World Bank named the amount needed for the restoration of Ukraine*. Retrieved from <https://susplne.media/422325-svitovij-bank-nazvav-sumu-potribnu-na-vidnovlenna-ukraini/>.
- [37] Obukh, V. *How will the world experience of post-war reconstruction help Ukraine*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-vidbudova/3690887-cim-prisluzitsa-ukraini-svitovij-dosvid-povoennoi-vidbudovi.html>.

- [38] *Post-war reconstruction: a study of experience and current status*. Retrieved from <https://kpmg.com/ua/uk/home/insights/2022/12/post-war-reconstruction-of-economy-case-studies.html>.
- [39] Khadzhiradeva, V. *How the economy of Ukraine will develop after the war*. Retrieved from <https://ua.korrespondent.net/articles/4584807-yak-bude-rozvyvatysia-ekonomika-ukrainy-pislia-viiny>.
- [40] *Public-Private Partnerships for Cybersecurity*. Retrieved from <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-connected-digital-single-market/file-public-private-partnerships-for-cybersecurity>.
- [41] Carr, M. *Public-private partnerships in national cyber-security strategies*. Retrieved from https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/publications/ia/INTA92_1_03_Carr.pdf.

Оксана Мар'янівна Вінник

Доктор юридичних наук, професор
Член-кореспондент НАПрН України
Національна академія правових наук України
61024, вул. Пушкінська, 70, м. Харків, Україна

Головний науковий співробітник відділу міжнародного
приватного права та правових проблем євроінтеграції
Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України
01601, вул. Раєвського, 23а, м. Київ, Україна

Oksana M. Vinnyk

Doctor of Law, Professor
Corresponding Member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine
National Academy of Legal Sciences of Ukraine
61024, 70 Pushkinska Str., Kharkiv, Ukraine

Chief researcher of Department of International Private Law and Legal
Problems of European Integration Academician F. H. Burchak Scientific
Research Institute of Private Law and Entrepreneurship of the
National Academy of Legal Sciences of Ukraine
01601, Raevsky Str., 23 a, Kyiv, Ukraine

Рекомендоване цитування: Вінник О. М. Досвід ЄС у використанні потенціалу інституційного державно-приватного партнерства в ракурсі посилення національної безпеки в умовах війни та повоєнної відбудови України. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. Т. 30. №3. С. 186–202.

Suggested Citation: Vinnyk, O. M. (2023). EU Experience in Using the Potential of Institutional Public-Private Partnership in the Perspective of Strengthening National Security in the Conditions of War and Post-War Reconstruction of Ukraine. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 30(3), 186–202.

Стаття надійшла / Submitted: 14/08/2023

Доопрацьовано / Revised: 14/09/2023

Схвалено до друку / Accepted: 27/09/2023